

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Dit document behoort bij het verkiezingsprogramma GR2026-2030

Inhoud

Democratie.....	2
Burgerberaad.....	2
Sociale samenhang.....	2
Cultuur en cultureel erfgoed	6
Wonen.....	8
Visie op wonen	8
Westerzeedijk.....	13
Gezondheid	14
Preventie.....	15
Sport en bewegen	16
Onderwijs	17
Onderwijs als fundament van verbinding	17
Ondernemerschap in Harlingen.....	20
Innovatie en circulariteit	20
Visie op energie	22
Harlinger haven als energiehubs	25
Zoutwinning.....	28
Recreatieplas	29
Toerisme	30

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Democratie

D66 kiest voor een democratie die werkt voor mensen. Democratie begint met vertrouwen in mensen. D66 wil mensen méér invloed geven op de beslissingen die hen aangaan.

Burgerberaad

Invloed, rekening houden met elkaar, verantwoordelijkheid en vertrouwen krijgen gestalte door een a-selecte groep van inwoners de gemeenteraad te laten adviseren over een relevant onderwerp: het burgerberaad.

De gemeenteraad bepaalt een relevant onderwerp en committeert zich daarmee aan de uitkomst. Van de circa 12.000 kiesgerechtigden in onze gemeente krijgen 250 (aselect) een brief met het onderwerp, nadere toelichting en verzoek tot deelname. Voor een goede afspiegeling van de inwoners zijn er minimaal 100 deelnemers nodig. Met een professionele begeleider komt tijdens 4 bijeenkomsten het bindende advies aan de raad tot stand.

Wij willen in Harlingen het burgerberaad invoeren. Ook willen we een jeugdberaad invoeren voor jongeren tot 18 jaar. Onderwerpen die voor een burger/jeugdberaad in aanmerking kunnen komen zijn:

- Verbinding in de wijk
- Verkeersveiligheid
- Afvalbeheer

Sociale samenhang

Ontmoeten en Verbinden

Volgens D66 draait ontmoeten en verbinden om samenwerking tussen onderwijs, sportverenigingen, cultuurinstellingen en de gemeente. Maar het begint bij de jeugd, want daar wordt de basis gelegd voor een verbonden samenleving.

De jeugd en de digitale fuik.

In onze ogen heeft de jeugd tegenwoordig een te beperkt beeld van de samenleving. Veel jongeren bevinden zich vooral online, waar ze in een digitale fuik terechtkomen. Daardoor verliezen ze het contact met de echte wereld – met hun buurt, hun omgeving en met elkaar. Dit probleem beperkt zich overigens niet alleen tot jongeren: ook volwassenen raken elkaar kwijt. We kennen onze burens nauwelijks nog, en wijken zijn steeds vaker opgedeeld in rijk en arm, jong en oud. Dat zorgt voor onbegrip en afstand.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Eenzaamheid voorkomen en druk verlichten.

Als we elkaar meer ontmoeten, neemt eenzaamheid af. Mensen zullen elkaar sneller helpen, waardoor de druk op mantelzorg en gezinnen vermindert. Vooral vrouwen en singles ervaren nu vaak een dubbele belasting door werk en zorgtaken. Meer onderlinge verbinding kan dat evenwicht herstellen – als de samenleving als geheel meer oog krijgt voor elkaar. Op de lange termijn zal daardoor minder professionele hulp nodig zijn, omdat de gemeenschap zélf weer veerkrachtiger wordt.

Verbinding als sleutel tot oplossingen

Ontmoeten en verbinden is volgens D66 de sleutel tot het aanpakken van veel huidige problemen – van jeugdzorg tot eenzaamheid en criminaliteit. Wanneer mensen elkaar kennen en begrijpen, ontstaat vanzelf een sterkere, socialere samenleving.

De vraag is: hoe zorgen we ervoor dat we elkaar weer zien, begrijpen en helpen? D66 gelooft dat dit kan door verschillende groepen – onderwijs, sport, cultuur en gemeente – fsamenwerken op alle niveaus in de samenleving, ontstaat er nieuw sociaal cement: de basis voor een hechte gemeenschap. Onze eerdere slogan “Vrij, en we laten niemand vallen” geldt nog steeds. Iedereen hoort erbij – maar dan moeten we elkaar wél zien.

Een gemeenschappelijke plek in de wijk met een buurtsportcoach.

Ook de inrichting van onze wijken verdient aandacht. Jong en oud, arm en rijk leven steeds vaker langs elkaar heen. D66 staat achter het Strategisch Kader Sociaal Domein van 2025-2035 van de gemeente Harlingen en zou graag zien, dat in iedere wijk een gemeenschappelijke plek wordt gecreëerd waar groepen samenkomen. Een plek waar iedereen zich thuis kan voelen en elkaar vanzelfsprekend ontmoet. De speeltuinen zijn plekken waar deze faciliteiten bij aangehaakt kunnen worden.

Buurt- en sportcoaches kunnen met de opbouwmedewerkers hier een vaste rol krijgen. Zij signaleren problemen vroegtijdig, maar zorgen vooral voor contact. Door meer samen te doen, leren mensen elkaar beter kennen en helpen ze elkaar spontaan – zonder dat er altijd professionals aan te pas hoeven komen. Jongeren kunnen leren van ouderen, en ouderen kunnen juist ondersteund worden door jongeren, bijvoorbeeld bij digitale vaardigheden. Zo ontstaat vanzelf een cultuur van wederzijdse steun. De kosten van de buurtsportcoaches wegen niet op tegen de vele zorgkosten en de kosten van projecten om jongeren gezond te houden.

Het reeds gestarte project OKO (opgroeien in een kansrijke omgeving) is een goed begin van samenwerking van de diverse welzijnsorganisaties, maar dient op de langere termijn echt bestendig te worden in de samenleving. Middels OKO kunnen we goed monitoren wat de effecten zijn. Echter we moeten zien, dat we van de incidentele lasten afkomen als gemeente.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Leefbare wijken en blijvende verbondenheid

De woonzorgvisie van de gemeente kan bijdragen aan deze verbondenheid. In je eigen wijk kunnen blijven wonen met de benodigde faciliteiten kan ervoor zorgen, dat mensen meer zelfredzaam zijn en in de wijk blijven wonen en generaties met elkaar verbonden blijven. Dat versterkt het gevoel van samenhang en verantwoordelijkheid voor de buurt. Kan de woningbouwvereniging een rol krijgen om huizen om te bouwen en/of nieuw te bouwen waar andersoortige gezinnen kunnen wonen in een wijk waar veel dezelfde woningen staan. Dit betekent, dat je opa of oma of singles met elkaar kunnen wonen. Hierdoor krijgen we meer diversiteit in de wijken.

Groen en gezond leven

Het creëren van gemeenschappelijke plekken waar sport, cultuur en natuur samenkomen, sluit ook aan bij onze ambitie voor een *bio-stad*. Een stad waar mensen dicht bij de natuur staan, leren waar hun voedsel vandaan komt en gezonder leven. Door bewegen, buiten zijn en samen activiteiten ondernemen, werken we aan een gezondere generatie én aan preventie van gezondheidsproblemen.

Vanuit het sociaal beleid is veel aandacht voor gezondheid, meer bewegen, sporten en een sociaal veilige leefomgeving. Al deze aspecten samen dragen bij aan het welzijn van de inwoners. Het is in onderzoeken aangetoond dat een groene omgeving aantoonbaar bijdraagt aan de mentale én fysieke gezondheid van mensen. Groen vermindert stress, bijvoorbeeld doordat van alleen al het zien van natuur een rustgevend effect uitgaat. Groen stimuleert ontmoetingen tussen mensen en zorgt voor gevarieerder spel van kinderen. Kinderen in groene wijken hebben vijftien procent minder vaak last van overgewicht. Meer groen komt in het Programma Duurzaam Harlingen ook terug bij de thema's Klimaatadaptatie en Biodiversiteit. Juist door hier de sociale component aan te verbinden, zorgen we dat binnen de gemeente het groen niet alleen goed is voor de bloemen en bijen en de wateropvang, maar ook voor de mensen. Het is belangrijk dat we in projecten waar we het één aanpakken, ook het andere meenemen. Bijvoorbeeld als we in een wijk omwille van sociale veiligheid gaan vergroenen, dan ervoor zorgen dat het groen dat er komt ook echt bijdraagt aan biodiversiteit. En dit proberen we te koppelen aan oplossingen die ons klimaatbestendiger maken en ervoor zorgen dat de groene omgeving ook uitnodigt om te gaan bewegen – we zorgen voor een integrale aanpak.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Gemeente Harlingen is sinds 2016 Fairtrade gemeente. Als het gaat om sociaal beleid, dan zien we in de Kadernota Sport en Bewegen de beweegvriendelijke omgeving terug en in Harlingen Gezond 2018 – 2021 de gezonde buurt en stad. In de beleidsregels voor jeugd is een belangrijk aandachtspunt de deelname aan het maatschappelijk verkeer. Hoe betrekken we de jeugd? Met de Woonvisie 2020 is als doel vastgelegd dat Harlingen voor iedereen een thuis biedt, ongeacht zijn of haar leeftijd, inkomenspositie, gezinsgrootte, gezondheid of afkomst. In de Woonvisie is dit met name vertaald naar de woningvoorraad, de woonomgeving en nieuwbouw. Een belangrijke actie die hieruit is voortgekomen is de vernieuwingsslag in de sociale huurvoorraad. Het Programma Duurzaam bouwt voort op het doel uit de Woonvisie door een thuis te bieden via kansen voor iedereen, de mogelijkheid om mee te doen en een gezonde en groene leefomgeving

Onderwijs

Onderwijs vormt samen met ouders/verzorgers de basis voor de ontwikkeling van onze jeugd. Het is de plek waar kinderen niet alleen kennis opdoen, maar ook leren samenleven. In een tijd waarin eenzaamheid, gezondheidsproblemen en armoede toenemen, is het noodzakelijk dat scholen intensief samenwerken met opbouwwerkers, wijkcoördinatoren en buurtsportcoaches. Door deze professionals te verbinden, brengen we de sociale samenhang terug in onze wijken. Dit vraagt om structureel overleg tussen schoolleiding, gebiedsteams en organisaties zoals Sport Fryslân. De wethouder Zorg en Welzijn moet hierin een centrale rol vervullen om deze samenwerking te borgen. Door vroegtijdig in te grijpen wanneer jongeren dreigen uit te vallen, zorgen we ervoor dat niemand buiten de boot valt.

Tot slot.

Harlingen heeft laten zien – bijvoorbeeld tijdens de Visserijdagen – dat ontmoeting werkt. Wanneer we elkaar zien, ontstaat er energie, plezier en verbinding. Laten we dat vasthouden en versterken, met plekken waar mensen elkaar vanzelf ontmoeten, jong en oud, rijk en arm. Zo bouwen we samen aan een samenleving waarin niemand wordt vergeten, omdat we elkaar weer écht zien. Een beleid wat gaat zorgen voor een bestendige samenleving en minder vraagt aan gelden voor kortdurende oplossingen.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Cultuur en cultureel erfgoed

Nederland is rijk aan erfgoed. Van monumenten en kunstwerken tot streektalen en tradities: D66 maakt ons erfgoed weerbaar en toekomstbestendig. We geven mensen ruimte om dit zelf te ontdekken en te beleven. Door erfgoed actief te gebruiken, houden we de geschiedenis levend.

Cultuur

Cultuur geeft hoop, verbeelding, troost en inspiratie en is onmisbaar voor een vrije en veerkrachtige samenleving. De gemeente Harlingen kent een rijk cultuuraanbod, mede door actieve bewoners die veelal als vrijwilliger hun bijdrage leveren. De Ouwe Seunen praten graag over wat er vroeger nog (meer) was en hebben interessante verhalen. We hebben de Vloedag, de bruine vloot, de Visserijdagen, Harlingen Ongeschut, het Lanenkaatsen, de Harlinger feestweek, festivals, toneelvoorstellingen en muziek. De Tall Ships Races geeft Harlingen status.

Er waait sinds kort een nieuwe wind: Milûk is geopend (muziek, films, vieringen), er komen meer exposities en er is ruimte voor initiatieven in de bibliotheek (verhalen, poëzie en literatuurbijeenkomsten). We hebben het Hannemahuis, het centrum voor Harlinger cultuur en historie. De boekhandel organiseert samen met het museum en de bibliotheek het jaarlijkse Literair Festival. Jaarlijks wordt er een Schilderdag 'en plein air' georganiseerd. In de dorpen Midlum en Wijnaldum vinden ook jaarlijks culturele activiteiten plaats zoals de jaarlijkse toneelvoorstelling.

Nieuwe ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld activiteiten om de maritieme beleving van Harlingen te vergroten (Expeditie Harlingen), het werken aan een nieuwe taalnota waarin ook het Harlinges een plek krijgt en culturele jongerenactiviteiten in het oude MCL te Harlingen. Het aanbod in de gemeente is groot en de Cultuurnota 2022-2028 heeft een basis gelegd voor een netwerk waarin cultuurorganisaties samenwerken aan het versterken van het culturele imago van de gemeente.

In de komende raadsperiode wil D66 verder gaan op de ingeslagen weg. Daarnaast willen we een vervolg op de huidige cultuurnota voor de periode na 2028 aan de orde stellen.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Erfgoed

De gemeente Harlingen is rijk aan erfgoed en omvat meer dan 500 rijksmonumenten, meer dan 200 gemeentelijke monumenten, 425 beeldbepalende panden, een door het rijk beschermd stadsgezicht, archeologische monumenten in de dorpen Midlum en Wijnaldum en een deel van het Unesco werelderfgoed, de Waddenzee. Cultureel erfgoed is in de gemeente Harlingen een onlosmakelijk deel van de leefomgeving en de culturele geschiedenis, het zorgt voor identiteit en het vertelt ons verhaal. En we zijn er samen verantwoordelijk voor.

D66 zet zich in om het cultureel erfgoed in Harlingen voor de toekomst veilig te stellen. Cultureel erfgoed moet daarom een belangrijke bouwsteen zijn in de Omgevingsvisie die momenteel wordt opgesteld voor de gemeente. Behoud, gebruik en herbestemming van cultureel erfgoed moeten samengaan met de ruimtelijke opgaven waar we in Harlingen voor staan zoals klimaatadaptatie, energietransitie, de woonopgave en een duurzame economie.

De Omgevingsvisie vormt de basis voor het Omgevingsplan waarin een toereikend beschermingsregime (regels voor bouwen en gebruik bijvoorbeeld) voor het culturele erfgoed moet worden opgenomen. Er moet in dit Omgevingsplan wat ons betreft duidelijk worden omschreven wat we willen beschermen en hoe we dat concreet gaan doen. Daarbij is het ook van belang waardevol cultureel erfgoed uit de naoorlogse periode te benoemen en te beschermen. Een toereikend systeem van vergunningverlening, toezicht en handhaving is hierbij noodzakelijk.

Participatie is een belangrijk onderdeel bij het opstellen van de Omgevingsvisie. D66 vindt het heel belangrijk dat tijdens het proces van opstellen goed wordt samengewerkt met bewoners en erfgoedorganisaties. Het inventariseren van het naoorlogse erfgoed zou één van de onderwerpen kunnen zijn voor een Burgerberaad.

Eigenaren van rijksmonumenten zijn zelf verantwoordelijk voor het onderhoud, het herstel en de verduurzaming van hun pand. Ze kunnen daarbij gebruik maken van de kennis en de instrumenten die door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed zijn ontwikkeld en van de kennis die bij de gemeente aanwezig is. Dat laatste is ook belangrijk voor eigenaren van gemeentelijke monumenten, van beeldbepalende panden en bewoners van het beschermd stadsgezicht. De komende raadsperiode wil D66 dat nader wordt uitgewerkt wat de mogelijkheden zijn om aardgasvrij te wonen in het beschermde stadsgezicht met behoud van de beschermde waarden.

Herbestemming van monumentale panden met behoud van beschermde waarden zal de komende periode een belangrijk onderwerp zijn nu de gemeenteraad heeft gekozen voor nieuwbouw van het gemeentehuis. Nu nadenken over herbestemming kan voorkomen dat na de verhuizing panden leeg komen te staan.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Wonen

Visie op wonen

Harlingen is geen uitzondering op de rest van Nederland. Ook wij hebben een woonopgave. Ook onze jongeren hebben moeite met het vinden van een (betaalbare) woning. Ouderen in koopwoningen wonen hierin vaak al vele jaren. Hun kinderen zijn er groot geworden en uitgevlogen. Daardoor is het huis vaak te ruim, niet levensloopbestendig en het onderhoud en de tuin arbeidsintensief.

De doorstroomdeal tussen generaties

Als we niet oppassen, wordt de woningmarkt een steeds grotere splijtzwam tussen generaties. Iedereen blijft zitten waar die zit. Ouderen wonen in een te groot eengezinshuis en veel jonge mensen wonen bij hun ouders of in een te klein appartement waar ze geen gezin kunnen opbouwen.

D66 streeft naar betaalbare woningen voor jongeren. Er zijn nu wel huizen te koop, maar vaak te duur voor een starter. Om doorstroming te bevorderen is voldoende aanbod van woningen in de middenhuur noodzakelijk. D66 wil minder eengezinswoningen en meer appartementen voor jongeren en ouderen. Bouwen voor de oudere van nu betekent ook iets anders dan dat we tot nu toe hebben gedaan. Veel wijken, ook als ze nieuw gebouwd zijn, bestaan uit eengezinswoningen met af en toe een blok kleine appartementen voor hulpbehoevende ouderen. Als we écht willen dat mensen tussen de 60 en 80 jaar eerder gaan verhuizen, zullen we meer ruime appartementen moeten bouwen. Met ruimte voor een kleinkind om bij opa en oma te blijven logeren.

Woning splitsen, erfdelen en flexibel bouwen

Een slimme en snelle oplossing is woningsplitsing: het opdelen van bestaande woningen in meerdere kleinere, betaalbare wooneenheden. Vooral nu het aantal eenpersoonshuishoudens groeit en het bouwtempo achterblijft, biedt woningsplitsing een duurzaam alternatief voor nieuwbouw. In het huidige omgevingsplan staat dat er één huishouden per woning is toegestaan. Dat dient verruimd te worden naar meerdere huishoudens in één woning, hospitaverhuur of kamergewijze verhuur tot twee of drie kamers toe.

Een andere optie is erfdelen; meerdere huishoudens kopen of huren delen van een erf en delen voorzieningen zoals tuin, erf, schuren of werkruimte. De Wet versterking regie volkshuisvesting markeert een belangrijke stap in het versoepelen van de bouwregels in Nederland. Door familiewoningen en mantelzorgwoningen vergunningsvrij te maken, wordt het voor veel mensen mogelijk om gezinsleden dichtbij te huisvesten zonder bureaucratische obstakels. Dat biedt zowel persoonlijke als maatschappelijke winst.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Zo kunnen bijvoorbeeld gezinnen elkaar beter ondersteunen en jongeren kunnen sneller een plek om zelfstandig te wonen vinden. Denk aan een klein huis in de tuin voor uw ouders die graag dichtbij blijven wonen, of een tiny house voor uw studerende kind. Een familiewoning op eigen erf kan in sommige gevallen een eigen huisnummer krijgen. Dat betekent meer zelfstandigheid, bijvoorbeeld voor registratie of nutsvoorzieningen. De regeling geldt niet alleen voor mantelzorgsituaties, maar ook voor “pre-mantelzorgwoningen”. Dat zijn woningen voor familieleden zonder actuele zorgvraag. Zo kan er ingespeeld worden op veranderende woonbehoeften binnen de familie.

Gemeenten krijgen meer vrijheid om aanvullende regels te stellen over bijvoorbeeld ruimtelijke kwaliteit, afstand tot erfgronden en duurzaam bouwen. Zo blijft het geheel goed aansluiten bij de lokale omgeving. In samenhang met de Wet versterking regie volkshuisvesting ontstaan er meer mogelijkheden voor flexibel bouwen, zoals tiny houses of mantelzorgwoning.

Woningbouw- en huurdersvereniging

De woningbouwvereniging stimuleert doorstroming van gezinshuizen naar appartementen (zie prestatieafspraken 2025-2028). Daarnaast willen we dat elke huurdervereniging twee woningzoekenden opneemt. Zij moeten immers ook serieuze afspraken maken met woningcorporaties en gemeenten. Daarbij is de stem van mensen die nog geen woning hebben hard nodig, en niet alleen die van zittende huurders. Ook wonen er nog veel mensen in een sociale huurwoning die daar qua inkomen of vermogen niet meer voor in aanmerking zou komen. Laten we de inkomens- en vermogenstoets jaarlijks doen en niet alleen aan het begin. En als iemand als gevolg hiervan een nieuwe woning zoekt en vindt, komt er weer een woning vrij waarmee we wachtlijsten eindelijk kunnen inkorten. Die woningen voor middeninkomens moeten er dan natuurlijk wel zijn.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Woonzorgvisie

Om ook in de toekomst de benodigde zorg en ondersteuning te kunnen leveren qua capaciteit en betaalbaarheid is het nodig om meer integraal te werken. Samenwerking tussen verschillende partijen moet daarvoor bevorderd worden en er moeten mogelijkheden zijn voor ontschotting van budgetten. We zetten daarom in op samenwerking van organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg en domein overstijgende financiering van ontmoetingsruimten. De gemeente heeft hierbij een verbindende rol. We bouwen aan een duurzaam partnerschap met zorgorganisaties.

D66 wil niet alleen huizen bouwen, maar juist een echte wijk, een stad of een gemeenschap. We letten op een ov verbinding, scholen, winkels of andere dingen die zorgen dat mensen er goed kunnen leven. Wie zorgt dat je overal in een stad of dorp makkelijk op de fiets, lopend, of met het ov kan komen, heeft ook minder parkeerplaatsen nodig.

Nog steeds worden in nieuwe wijken vooral eengezinswoningen gebouwd, terwijl ons land steeds meer kleinere huishoudens heeft. Maar we hebben ook verzorgingshuizen gesloten zonder goede alternatieve seniorenwoningen te realiseren. De zorg is ook niet te organiseren als verpleegkundigen de helft van hun tijd bezig zijn om de wijk door te crossen.

We streven naar gemengde wijken qua leeftijd, sociale-economische status en afkomst. Binnen de gemengde wijken vindt clustering van ouderen plaats. Zorg kan hierdoor efficiënter geleverd worden. Naast clustering van zorgvragers kan ook innovatie in de zorg de werkdruk van zorgmedewerkers verlichten. Aanvullend op persoonlijke zorg wordt daarom ingezet op het gebruik van domotica.

We zetten in op toegankelijkheid van voorzieningen. Voor de meest noodzakelijke voorzieningen zetten we in op spreiding over de buurten. Dit geldt met name voor ontmoetingsplekken. Anderzijds zetten we in op concentratie met goede bereikbaarheid van voorzieningen als supermarkt, huisarts en ziekenhuiszorg. Dit houdt in dat ook minder mobiele inwoners deze voorzieningen kunnen bereiken, bijvoorbeeld met openbaar vervoer. Een deel van de groeiende behoefte aan geclusterde koopwoningen en zorggeschikte woning zal in de bestaande voorraad opgevangen kunnen worden. Daarnaast is ook toevoeging in nieuwbouwplannen gewenst. Niet alleen om de groeiende behoefte op te vangen, maar ook om voor gemengde wijken te zorgen.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Klimaatadaptieve maatregelen

Klimaatadaptatie gaat in de basis over hoe wij omgaan met weersextremen als hoosbuien (extreme neerslag), hitte, droogte en zeespiegelstijging. Op dit moment draait dit binnen de gemeente Harlingen vooral om water: omgaan met extreme neerslag (hoosbuien), hoge waterstanden en de stijging van de zeespiegel.

Door meer ruimte te maken voor water wordt wateroverlast door extra buien tegengegaan. Dit vraagt om meer groen en oppervlaktewater in de openbare ruimte. Dit kan door het verwijderen van bestrating en aanplanten van groen of het realiseren van wadi's waar tijdelijk water in kan staan. Ook het combineren van functies zoals in een groene waterspeeltuin is een mogelijkheid. Hierbij wordt, met zo min mogelijk tegels gewerkt, die ook nog eens (deels) onder water kunnen staan bij extreme neerslag.

Circulair is geen trend, het is de toekomst

De gemeente Harlingen is aangesloten bij Vereniging Circulair Fryslân, de samenwerking van alle Friese overheden (gemeenten, provincie, Wetterskip en Rijkswaterstaat Noord) om van Fryslân de meest circulaire provincie te maken. De Friese definitie van circulair inkopen: Een product is circulair ingekocht wanneer erop technisch-inhoudelijk gebied (energie en materialen) verbeteringen zijn, wanneer er procesmatige afspraken zijn gemaakt over het borgen van circulariteit en wanneer er financiële prikkels zijn die circulariteit stimuleren. Daarbij dient er geen negatief effect plaats te vinden aan de andere aspecten van een circulaire economie: water, biodiversiteit, gezondheid & welzijn, cultuur & maatschappij, en andere vormen van waarde.

In 2019 is de gemeente ook aangesloten bij Betonketen Fryslân. De Betonketen is een samenwerking van Friese overheden en marktpartijen. Het heeft als doel het gebruik van beton duurzamer te maken, door meer in te zetten op hergebruik of een duurzamere productie van beton. Met de werkwijze die in het Programma Duurzaam is vastgelegd geeft de gemeente Harlingen een eigen invulling aan de doelen en ambities van Circulair Fryslân, de Betonketen en hun eigen organisatie. Maar wat kan er nog meer?

Circulariteit kan meer onderdeel worden van de manier van werken. In algemene zin geldt: bij ieder project een afweging maken met betrekking tot circulariteit (R-ladder, aanpak Duurzaam GWW, of anders). Dit vraagt om maatwerk: bij elk project liggen de kansen en mogelijkheden anders.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Biobased materialen, lokaal geproduceerd

Om de transitie naar circulair en biobased bouwen te versnellen, wordt de gehele keten gemobiliseerd. De focus ligt op circulaire materialen, met specifieke aandacht voor biobased waardeketens, hergebruik en circulaire plastics. Voor biobased ketens is specifieke aandacht voor vezelhenneep, vlas, miscanthus en natte teelten.

Wij geloven dat de transitie naar een circulaire economie een belangrijk middel is om aan de klimaatuitdaging te werken, met uitzicht op nieuwe businessmodellen. Het gebruik van biobased materialen in de bouw (bebouwde omgeving, interieurbouw en civiele techniek) biedt daarom een unieke kans die wij willen benutten. Zie www.interregnorthsea.eu/bbobb

Transitievisie Warmte

Om in 2050 volledig aardgasvrij te zijn, wil de overheid in 2030 al veel woningen aangesloten hebben op duurzame warmtebronnen. De afspraak met gemeenten is daarom dat zij tot 2030 1,5 miljoen woningen en andere gebouwen aardgasvrij te maken. Of ze daar in ieder geval op voor te bereiden door ze te isoleren. In het Klimaatakkoord staat bovendien dat vóór 2030 500.000 extra bestaande huizen en gebouwen op een warmtenet worden aangesloten. De overheid wil dat er sneller meer warmtenetten worden aangelegd in wijken waar dat de goedkoopste optie is. En dat deze betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar zijn.

Voor de huizen in onze oude historische binnenstad kan met hernieuwbaar gas (groen gas en waterstof) gebruik worden gemaakt van het bestaande gasnet. Afhankelijk van de situatie kunnen individuele warmtepompen ook een oplossing zijn.

Voor een compleet nieuwe wijk dient een centrale warmtebron nader onderzocht te worden. Vanuit deze warmtebron wordt warm water via een leidingnetwerk naar de woningen gebracht, een warmtenet.

Zie ook documenten op www.harlingen.nl zoals 'Samen naar een aardgasvrije gemeente in 2050'. Of het uitvoeringsprogramma transitiewarmte uit Programma Duurzaam Harlingen dd 13 januari 2022.

Eind 2026 moet een geactualiseerd warmteprogramma van de gemeente, voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving, gereed zijn. Hierin dient te worden vastgelegd welke wijken, buurten en dorpskernen voor 2035 van het aardgas af gaan en hoe dat gerealiseerd wordt.

Voor het beschikbaar en betaalbaar houden van energie voor burgers en bedrijven in de gemeente Harlingen zijn er kansen zoals meer lokale opwekking en opslag, energiegemeenschappen en cablepooling. Hierover vind je meer in het hoofdstuk "Ondernemerschap in Harlingen"

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Westerzeedijk

Voor de invulling van de woonzorgvisie, transitievisie warmte, inclusieve wijken, infrastructuur, voorzieningen inclusief gezondheidscentrum lijkt de Westerzeedijk een geschikte plek. Zeker met de mogelijke vestiging van het nieuwe gemeentehuis kunnen diverse combinaties gerealiseerd worden.

Met het vertrek van de Aldi en toekomstig vertrek van de gemeentewerken naar de Kanaalweg is het gebied tussen spoor en camping vrijwel geheel ter beschikking om ontwikkeld te worden. Dit aantrekkelijke gebied heeft een grote meerwaarde voor, onder andere, ouderen om te verhuizen en de doorstroming op gang te brengen. D66 ziet hier vooral graag huurwoningen in met name het midden en hogere segment. Huur maakt wonen op deze unieke plek voor een grotere groep mensen bereikbaar. De bestemming recreatief dient gewijzigd te worden in wonen. Want permanente bewoning is meer urgent.

Er moet een duidelijke meerwaarde zijn om de stap naar een andere woning te zetten, zodat de zeer gewenste doorstroming opgang komt en (jonge) gezinnen hun intrek in deze gezinswoningen kunnen nemen en de noodzakelijke verduurzaming als onderdeel van hun woonwensen meenemen.

Wat geeft meerwaarde?

- Gelijkvloers
- Kleiner
- Hoog energielabel
- Nabij voorzieningen
- Nabij openbaar vervoer
- Geclusterd
- Aantrekkelijke omgeving

Op de Westerzeedijk kan deze meerwaarde gerealiseerd worden!

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Gezondheid

De voorzieningen van zorgplein Harlingen (specialistische medische zorg) moeten blijven. Bij een eventuele verhuizing vinden wij Westerzeedijk een goede locatie. Dit in samenhang met andere ontwikkelingen op die plek.

We willen wonen in groene, veilige buurten. Leven in een gezonde omgeving, met schoon water, gezond voedsel en schone lucht. Een gezonde samenleving begint met voorkomen dat mensen ziek worden. Ongezonde voeding ligt overal in de schappen, beweging schiet er vaak bij in en steeds meer mensen kampen met psychische klachten. Gezond zijn is de basis van alles. Iedereen wil zich graag fit en vitaal voelen, zonder stress en met genoeg energie voor elke dag.

Een vruchtbare bodem en biodiversiteit zijn onmisbaar voor een leefbare toekomst – voor de landbouw, voor mensen en voor de natuur. De bodem levert ons voedzame levensmiddelen en andere producten, alsook schoon water en bloeiende habitats die bijdragen aan de biodiversiteit. Tegelijkertijd kunnen bodems het begin van de klimaatverandering helpen vertragen en ons weerbaarder maken tegen extreme klimaatverschijnselen zoals droogte en overstromingen. De bodem bewaart ons cultureel erfgoed en vormt een essentieel onderdeel van het landschap dat wij allemaal koesteren. Kortom, gezonde, levende bodems houden ons, en de wereld om ons heen, in leven.

Biologische landbouw draagt op verschillende manieren bij aan de gezondheid. Doordat er geen chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, is er minder risico op gezondheidsproblemen zoals ademhalingsklachten, huidirritaties en chronische ziekten zoals kanker en Parkinson. Daarnaast is het risico op antibioticumresistentie lager, omdat er geen preventieve antibiotica worden ingezet. Door wisselteelt, compostering en natuurlijke bemesting te gebruiken, blijft de bodem vruchtbaar en gezond. Aangezien 95% van ons voedsel direct of indirect uit de bodem komt, is een levende, voedzame bodem essentieel voor onze voedselvoorziening—nu en in de toekomst.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Preventie

Wij willen meer inzetten op preventie, daarom hebben we gekeken naar voorbeelden die al bewezen hebben dat ze werken, zoals Biostad.

Een Biostad is een geografisch gebied waar onder andere lokale overheden, biologische boeren en telers, onderwijs- en zorginstellingen afspraken maken om zo veel mogelijk lokale en biologische producten in te kopen. Daarnaast wordt gewerkt aan kennisverspreiding over biologische landbouw en voeding, samenwerking met duurzame voedselinitiatieven en aandacht voor voedselverspilling.

Zutphen als eerste biostad van Nederland is een goed voorbeeld voor Harlingen, maar we moeten ook realistisch zijn. Zutphen is van een andere orde. Echter, we kunnen ons er wel voor inzetten om onderdelen te realiseren:

- School- en stadstuinen ondersteunen en uitbreiden.
- Vruchtdragende planten toevoegen aan de vergroening.
- Vergroening schoolpleinen.
- Met organisaties zoals kinderopvang, basisscholen, zorginstellingen, et cetera afspreken dat ze zich (nog) meer richten op biologische of lokale producten. Dit geldt uiteraard ook voor overheidsinstanties als de gemeente.

De Friese Samenwerkingsagenda Voeding & Gezondheid uit 2021 geeft een overzicht van vele maatschappelijke initiatieven gericht op gezondheid en een duurzame voedselproductie die ondersteund worden of verdienen. Ook staat hier een toelichting in op hoe de gemeenten Leeuwarden en Sudwest Fryslân in het bijzonder beleid hebben ontwikkeld voor Voeding & Gezondheid.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Sport en bewegen

De kadernota Sport en Bewegen van de gemeente Harlingen sluit naadloos aan bij de visie van D66. D66 Harlingen streeft naar een samenleving waarin sport en bewegen voor iedereen toegankelijk is: voor jong en oud, voor mensen met een kleine of ruime portemonnee, voor inwoners met of zonder beperking, binnen én buiten verenigingen, en ongeacht achtergrond of leefstijl.

In Harlingen is er daarom behoefte aan meer aandacht voor een gezonde en uitnodigende sport- en beweegomgeving in iedere buurt en wijk. Ruimte om te bewegen is essentieel. Op dit moment voldoet slechts 51,2% van de inwoners aan de beweegrichtlijnen, wat een aanzienlijke uitdaging vormt. Dit geldt voor zowel jongeren als ouderen. Bij jongeren valt bovendien op dat zij steeds vaker kiezen voor flexibele, individuele vormen van sport en bewegen.

Binnen onze visie Sociaal Cement past de wens om meer ruimte, structuur en begeleiding te bieden. Harlingers moeten in hun eigen wijk – zowel binnen als buiten – de mogelijkheid krijgen om laagdrempelig te bewegen. Dit kan door het realiseren van sportveldjes, stadstuinen en groene zones rondom speeltuinen, aangevuld met een buurtkamer als ontmoetingsplek. Daarnaast is het belangrijk dat ruimtes in openbare voorzieningen en bij verenigingen vaker en toegankelijker worden opgesteld voor bewoners.

Daarnaast acht D66 het actiepunt in de kadernota sport en bewegen de rol van de buurtsportcoaches in de openbare ruimte van het grootste belang. Zij dienen structureler aanwezig te zijn en te zorgen voor begeleiding, stimulans en continuïteit. Na gesprekken met hen is gebleken, dat dat aansluit bij hun eigen observaties en dat een projectmatige aanpak niet leidt tot structurele oplossingen van dit probleem. Wij zouden pleiten om minder te werken met tijdelijke projecten, maar door duurzaam en doorlopend beweegaanbod te creëren in de wijken, wordt bewegen onderdeel van het dagelijks leven en de cultuur van de inwoners.

Sport en bewegen versterken de sociale cohesie – het cement van onze samenleving – en dragen direct bij aan het welzijn en de gezondheid van mensen.

De verantwoordelijkheid hiervoor ligt niet alleen bij sportverenigingen. Ook het onderwijs, woningcorporaties en de gemeenten (Stichting Sport Fryslân) spelen een belangrijke rol. Samen kunnen zij de ruimte, ondersteuning en structuur bieden die nodig zijn om bewegen te stimuleren en voor iedereen bereikbaar te maken.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Onderwijs

D66 kiest voor een samenleving waarin mensen elkaar weer zien, begrijpen en helpen. Ons speerpunt “Sociaal cement/ sociale samenhang” draait om het herstellen van verbindingen tussen mensen en groepen.

Het onderwijs samen met sport, cultuur en gemeente speelt daarin een cruciale rol. Wanneer deze domeinen actief samenwerken, ontstaat er nieuw sociaal cement: de basis voor een hechte, veerkrachtige gemeenschap. Onze eerdere slogan “Vrij, en we laten niemand vallen” blijft leidend. Iedereen hoort erbij – maar dan moeten we elkaar wél zien.

Onderwijs als fundament van verbinding

Onderwijs vormt samen met ouders de basis voor de ontwikkeling van onze jeugd. Het is de plek waar kinderen niet alleen kennis opdoen, maar ook leren samenleven. In een tijd waarin eenzaamheid, gezondheidsproblemen en armoede toenemen, is het noodzakelijk dat scholen intensief samenwerken met opbouwwerkers, wijkcoördinatoren en buurtsportcoaches. Door deze professionals te verbinden, brengen we de sociale samenhang terug in onze wijken.

Dit vraagt om structureel overleg tussen schoolleiding, gebiedsteams en organisaties zoals Sport Fryslân. De wethouder Zorg en Welzijn moet hierin een centrale rol vervullen om deze samenwerking te borgen. Door vroegtijdig in te grijpen wanneer jongeren dreigen uit te vallen, zorgen we ervoor dat niemand buiten de boot valt.

Gelijke kansen voor iedereen

Iedere inwoner van onze gemeente verdient dezelfde kansen, ongeacht achtergrond, opleiding of leeftijd. Meedoen begint bij goed onderwijs. Kinderen en jongeren verdienen aandacht, begeleiding en ruimte om hun talenten te ontwikkelen. Zij zijn de toekomst van onze gemeente, en wij willen hen opleiden voor de banen van morgen.

Daarom investeert D66 niet alleen in onderwijs, maar ook in cultuur, sport en een eerlijke verdeling van welvaart. Kansengelijkheid ontstaat wanneer jongeren in hun eigen wijk toegang hebben tot sportvoorzieningen, culturele activiteiten en groene plekken. Deze voorzieningen versterken hun ontwikkeling op meerdere terreinen.

Wij stimuleren dat scholen gebruikmaken van wijkfaciliteiten zoals stadstuinen, sportvelden en buurtkamers. Tegelijkertijd kunnen wijkinitiatieven gebruikmaken van schoolgebouwen. Zo verbinden we onderwijs en wijk, en creëren we plekken waar kinderen ook na schooltijd kunnen groeien.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Onder onze inwoners bevinden zich nog veel mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zoals lezen en schrijven. Dit kan grote gevolgen hebben voor mensen op het gebied van werk, financiën, gezondheid of opvoeding. We willen in de eerste plaats dat wij hier in onze gemeente goed rekening mee houden. Aandacht voor laaggeletterdheid moet een vanzelfsprekend onderdeel zijn van het gezondheidsbeleid, schuldhulpverlening bij hulp aan werkzoekenden. Ook willen we dat mensen gebruik kunnen maken van een toegankelijk en passend netwerk van leermogelijkheden. De bibliotheek heeft hier al een belangrijke rol in. Hier worden cursussen en begeleiding gegeven aan laaggeletterden en wij achten het zeer van belang dit in stand te houden.

Tenslotte willen we kritisch zijn op de brieven en mails die wij als gemeente zelf sturen. We moeten onze communicatie en onze website regelmatig laten beoordelen door ervaringsdeskundigen en passen onze stukken waar nodig aan.

Sterk beroepsonderwijs en samenwerking met lokale bedrijven

D66 wil het vmbo versterken en extra ondersteuning bieden aan kwetsbare leerlingen, vooral in de basisberoepsgerichte leerweg. We investeren in basisvaardigheden én in waardering voor praktische talenten. Dat doen we door bedrijven in Harlingen actief te koppelen aan het onderwijs. Voorbeelden hiervan kunnen zijn:

- samenwerking tussen Port of Harlingen en de Maritieme Academie
- verbinding tussen VMBO Zorg en lokale zorginstellingen zoals de polikliniek

Daarnaast willen we jongeren stimuleren om kansen te grijpen in de circulaire economie. De gemeente ondersteunt deze jongeren met bijvoorbeeld investeringssubsidies of een ondernemerscoach. Dit kan al starten binnen het technasium, het vmbo, het mbo en de projecten die daar plaatsvinden. Zo houden we onze jeugd betrokken bij Harlingen en bouwen we aan de economie van de toekomst.

Voorbereid op de toekomst: digitale vaardigheden en AI

Kunstmatige intelligentie (AI) speelt een steeds grotere rol in onze samenleving. Ook in het onderwijs moeten we bewuste keuzes maken: hoe zetten we AI verantwoord in, en hoe benutten we de kansen die het biedt?

D66 vindt dat leerlingen actief moeten kunnen meedenken over de inzet van AI in het onderwijs. Zij moeten ruimte krijgen om innovatieve toepassingen te ontwikkelen die bijdragen aan beter onderwijs en aansluiten bij ondernemend Harlingen. Zo bereiden we onze jeugd voor op een toekomst waarin digitale vaardigheden onmisbaar zijn.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Burgerschap als basis voor een sterke democratie

In het hele onderwijs leren kinderen over burgerschap, de Grondwet, mensenrechten en het belang van gelijke behandeling. Met kennis van rechten en plichten kunnen zij volwaardig deelnemen aan de samenleving. Burgerschap is niet alleen een vak, maar onderdeel van de schoolcultuur. Daarom pleit D66 voor een doorlopende leerlijn burgerschap van basisschool tot en met voortgezet onderwijs.

De spilfunctie van het onderwijs

Het onderwijs speelt een cruciale rol in verbinding en ontmoeten. Leraren hoeven er geen extra taken bij te krijgen, maar scholen kunnen wel zo worden ingericht dat leerlingen elkaar ontmoeten, samenwerken en leren van verschillen. Beperk het gebruik van sociale media, haal de telefoon uit de klas en geef ruimte aan echte gesprekken.

Vakgebieden als Burgerschap en maatschappijleer kunnen hierbij een sleutelrol vervullen. Waarom zouden leerlingen van vmbo tot vwo niet samen debatteren over maatschappelijke thema's? Een training in democratische vaardigheden – een soort 'democratiefitness' – kan jongeren leren luisteren, redeneren en elkaar begrijpen. Daarnaast zouden de vakken gym en kunst ook met elkaar gevolgd kunnen worden. Dit bevordert brede discussies, wederzijds begrip en een realistisch beeld van de samenleving. D66 is hier een voorstander van .

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Ondernemerschap in Harlingen

De haven is de ziel van de stad Harlingen.

De unieke ligging aan het werelderfgoed Waddenzee is altijd de bron geweest van alle economische activiteiten. De maritieme/nautische sector en de toeristische sector zijn in hoge mate bepalend voor de dynamiek die onze havenstad Harlingen zo aantrekkelijk maakt. Het midden- en kleinbedrijf speelt hierin een belangrijke rol. Ze zorgt direct en indirect voor werkgelegenheid en de welvaart van de inwoners van Harlingen.

- De infrastructuur in havens (water, wegen, kades, installaties) moet in bruikbare staat worden gehouden. Om aantrekkelijk te blijven voor onze inwoners, ondernemers en toeristen moet de toegankelijkheid van de havens gewaarborgd worden. Dit kan ook helpen om jongeren te motiveren als toekomstige werknemers. De toegankelijkheid moet uiteraard in balans zijn met de veiligheid.

Innovatie en circulariteit

We gaan niet voor meer, maar voor beter. Met een sterke kennisinfrastructuur en vele midden- en kleinbedrijven worden maatschappelijke opgaven vertaald naar innovatieve oplossingen. Wij onderschrijven de doelstellingen van www.innovatiepact.frl: Ondernemers, onderwijs en overheden werken samen om voorloper te worden in de circulaire economie. Dit zijn hoofdpunten:

Maritime Technology.

Doorontwikkeling naar de Maritieme Board Northern Netherlands Green shipping, circular shipping, smart shipping

Water Technologie

Versterken van de cross-sectorale verbanden in onder andere: energie (waterstof en blauwe energie), agrofood (bodem en eiwittransitie), circular materials (plastics en groene chemie).

Circular materials

Afval en verspilling zijn taboe. We zetten in op circulaire plastics; van materiaal naar toepassingen, collectie, sortering, recycling en hergebruik. De toekomst van de bouw is remontabel, duurzaam, gezond en grotendeels biobased.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Tourism & hospitality

Een gastvrijheidssector die bijdraagt aan het behoud en de ontwikkeling van cultuur- en natuur erfgoed. Die de kwaliteit, omvang (en beleving) van het landschap en natuur- en cultuurerfgoed versterkt. Steeds meer mensen willen bijdragen aan een duurzamere planeet en zijn geïnteresseerd in duurzaam toerisme, streekproducten en natuurgerichte activiteiten zoals wandelen en fietsen.

High tech systems & Materials

Gericht op innovatie. In Harlingen liggen kansen, bijvoorbeeld bij de verdere electrificatie van de scheepvaart, zie ook Haven als energiehubs

Agrofood

Innovatiepact Fryslân werkt vanuit het Europese programma 'Caring for Soil is Caring for Life' samen met de noordelijke ondernemers, onderwijs en overheden. Gezonde mens, gezonde bodem, duurzame teelt, duurzame technologie.

Een echt circulaire aanpak gaat verder dan materialen en producten: het gaat over hoe we samenleven. Denk aan fijne, gezonde woningen, lokaal en eerlijk voedsel, ruimte om te bewegen en verbondenheid met anderen. Alles draagt bij aan een economie die het welzijn van mensen versterkt.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Visie op energie

Een cruciale factor in de circulaire economie is hernieuwbare energie.

Historie

Reeds vanaf 1600 werd de energie voor bedrijven in Harlingen geleverd door de wind. In en rondom Harlingen stonden ooit vijfendertig windmolens waarmee hout werd gezaagd, graan werd gemalen en schelpen werden verwerkt tot kalk. Ook het transport over water werd voortgedreven door de wind.

In het begin van de twintigste eeuw nam elektriciteit, die elders geproduceerd werd, de energievoorziening voor de industrie over. Dat hier vroeger zoveel windmolens hebben gestaan komt mede door de gunstige ligging aan zee. Ook de tegenwoordige windmolens in Harlingen, die elektriciteit produceren, hebben hoge opbrengsten. Met wind, water havens en industrie kan Harlingen een voortrekkersrol spelen in de energietransitie.

Huidige situatie

De kostprijs en de leveringszekerheid van energie zijn steeds verder onder druk komen te staan, zowel voor inwoners als voor bedrijven. Dit wordt veroorzaakt door onder andere geopolitieke kwesties. Maar ook netcongestie, een overvol elektriciteitsnet, is een probleem. Met als gevolg dat een aantal bedrijven in Harlingen en Waadhoeke niet verder kunnen verduurzamen (c.q. elektrificeren) en dat nieuwe aansluitingen, ook van woningen vertraagd worden.

Dit is geen lokaal probleem en vraagt regionale afstemming. De gemeente moet hierin actief regionale samenwerking en regie zoeken. Daarnaast wordt het voor bedrijven steeds belangrijker, zelfs noodzakelijk, om aantoonbaar duurzaam opgewekte energie (met 0 CO₂-uitstoot) te gebruiken.

Een kwestie die voor burgers gaat spelen is dat eigen opgewekte stroom vanaf 2027 weinig meer waard is, zelfs soms geld gaat kosten.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Oplossingen

De eerste ruimte zit vaak achter de meter bij individuele bedrijven: slimme sturing, opslag, load shifting en het beter afstemmen van opwek en verbruik. Tegelijk zijn collectieve oplossingen mogelijk. Door overvloedige duurzaam opgewekte energie te delen of tijdelijk op te slaan kan men veel beter gebruik maken van lokaal opgewekte energie. Dit is te realiseren door een energiegemeenschap op te richten of door aansluitingen te clusteren (cable pooling). De Energiewet die per 1-1-2026 in werking treedt, biedt hiertoe de wettelijke mogelijkheden.

De zogenoemde “Local4Local” energiehubs koppelen lokale opwekking en verbruik aan elkaar. Het balanceren van gelijktijdigheid is hierin een belangrijke factor. Door samenwerking in een energiehubs kunnen bedrijven en andere gebruikers pieken afvlakken en beschikbare capaciteit beter benutten. Energiehubs zijn geen doel op zich, maar een middel om economische ontwikkeling, verduurzaming en leveringszekerheid mogelijk te maken. Dat vraagt om duidelijke keuzes en actieve ondersteuning vanuit de gemeente.

Er is dan ook behoefte aan meer duurzame opwekcapaciteit (zonneparken en windmolens). Ook moeten er misschien nieuwe rechtstreekse verbindingen worden aangelegd en meer tijdelijke opslag worden gecreëerd.

Opslag (buffer)

Opslag is onmisbaar om het energiesysteem beter te laten functioneren. Op korte termijn zijn accu's (batterijen) vaak het meest effectief. Door opslag primair te organiseren via lokale partijen of regionale samenwerkingen, blijven de baten in de regio en blijft er grip op de sturing in relatie tot netcongestie en energiehubs. Dit vraagt om bestuurlijke scherpte vanuit de gemeente.

Waterstof als opslag van energie is een optie voor de wat langere termijn, maar wij denken dat een (kleine) electrolyser (c.q. waterstoffabriek) heel goed in Harlingen zou kunnen, bijvoorbeeld in de industriehaven. *(Delfzijl heeft al een waterstoffabriek in aanbouw).* Technische ontwikkelingen gaan snel en maken misschien binnenkort al andere opslagmethoden mogelijk.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Energiegemeenschappen en cablepooling

In de Energiewet, die vanaf 1 januari 2026 geldt, is energie delen als nieuwe activiteit opgenomen. Daarmee is het voor iedereen die een eigen opwekinstallatie heeft, bijvoorbeeld zonnepanelen, of lid is van een energiegemeenschap mogelijk geworden om energie te delen.

Ook wordt in de nieuwe Energiewet “cable pooling” mogelijk gemaakt voor alle typen afnemers. De gemeente moet hierin een faciliterende (stimulerende) rol spelen, zodat de samenwerkingen ook daadwerkelijk tot stand komen.

Warmtenetten en aquathermie

Aquathermie (warmte uit oppervlaktewater) en geothermie (warmte uit diepe aardlagen, *vulkaan bij Griend*) zijn veelbelovende technieken voor hernieuwbare energie. Om dit te kunnen benutten voor het verwarmen van woningen, scholen en andere gebouwen zijn warmtenetten nodig. Vanwege de hoge investeringen achten wij dit in de nabije toekomst nog niet in heel Harlingen haalbaar. Echter op nieuwbouwlocaties, zoals de Veste en Westerzeedijk zijn er wel kansen en zou dit op zijn minst moeten worden meegenomen in de planontwikkeling.

Participatie inwoners en ondernemers in zonnepark

In het verkiezingsprogramma van 2022 heeft D66 voorgesteld dat er zonnepanelen worden geplaatst boven de grote parkeerterreinen. In het Programma duurzaam Harlingen zijn de ambities voor extra energieopwekking benoemd, waaronder extra zonnepanelen en windmolens.

Wij stellen voor dit concreet te maken door een pilot te starten voor zonnepanelen boven de verdiept aangelegde N31 of boven de grote parkeerterreinen. Inwoners en ondernemers van Harlingen zouden hierin moeten kunnen deelnemen door mede-eigenaar te worden via een energie coöperatie en zo zelf zonnestroom opwekken én gebruiken. Zij kunnen zo ook nog profiteren van een lage kostprijs en rendement op de investering. Ook de bedrijventerreinen in de gemeente moeten hierbij worden betrokken.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Harlinger haven als energiehub

Sleutelbegrippen in de energietransitie zijn samenwerking en opslag. Samenwerking tussen opwekkers en verbruikers om de (lokaal) beschikbare capaciteit optimaal te benutten en tijdelijke opslag om pieken en dalen af te vlakken.

Het organiseren van een energiehub is daarvoor een goed middel. In een energiehub worden opwekkers en verbruikers van energie aan elkaar gekoppeld. Via een energiegemeenschap kunnen ze energie met elkaar delen en de kosten daardoor laag houden. Zowel industrie, scheepvaart en inwoners kunnen hiervan profiteren. Alle bedrijven dus ook de huidige energie opwekkende bedrijven, waaronder REC en Biogasfabriek moeten hierbij betrokken worden.

Opslag is daarbij onmisbaar. Door overtollige duurzaam opgewekte energie te delen of tijdelijk op te slaan kan men veel beter gebruik maken van lokaal opgewekte energie en netcongestie tegengaan. Opslag kan in accu's of in waterstof. Wij zijn voor een kleine waterstoffabriek in de haven. Andere veelbelovende technieken zijn in ontwikkeling.

Onze haven heeft mogelijkheden voor opslag, extra opwekking en energie delen. Haven als energiehub. De gemeente moet dit mogelijk maken, rechtstreeks of via Port of Harlingen. De gemeente kan de doelstellingen van POH hierop aanpassen, waardoor maatschappelijke waarde wordt toegevoegd

Scheepvaart

Ook de scheepvaart in Harlingen bereidt zich voor op een fossielvrije toekomst. De veerdiensten zijn al bezig om stap voor stap te elektrificeren. Door de bruine vloot wordt een onderzoek uitgevoerd op welke wijze men kan verduurzamen, waarvoor door de gemeenteraad een subsidie is toegekend.

Ook in de binnenvaart en de visserij lopen verduurzamingsprojecten, waarbij electrificatie en waterstof het meest kansrijk lijken. De haven kan hier als energiehub een belangrijke bijdrage aan leveren door zware walstroomaansluitingen en opslag te faciliteren

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Reststoffen Energie Centrale (REC)

In de industriehaven staat de reststoffen energiecentrale (REC), ook wel afvaloven genoemd. Hierin worden stoom en elektrische stroom geproduceerd door restafval te verbranden. Daarbij komen rookgassen vrij die voortdurend gemonitord moeten worden om te bewaken dat er niet teveel schadelijke stoffen in het milieu belanden.

De stoom gaat naar de zoutwinning. De stroom gaat naar het elektriciteitsnet en sinds kort naar een laadstation met hoogvermogen snelladers voor elektrische vrachtwagens en andere voertuigen. Hierdoor geeft de REC een mooi voorbeeld hoe lokaal opgewekte energie lokaal gebruikt kan worden.

Het restafval is materiaal uit huishoudelijk afval dat niet gerecycled wordt omdat dat technisch nog niet mogelijk is, of omdat het economisch niet rendabel is. In onze visie bestaat afval niet. Uit alle afval kunnen in principe weer grondstoffen worden gewonnen. Om dat te bereiken moet de werkelijke kostprijs van nieuw gewonnen grondstoffen (virgin materials) eerlijker worden berekend, zodat gerecyclede grondstoffen concurrerend worden.

In dat gezichtspunt past het niet om reststoffen te verbranden. Daarom zien wij de REC op termijn graag veranderen in een installatie waar de reststoffen, die nu nog niet gerecycled kunnen worden, verwerkt worden tot hernieuwde grondstoffen. Daarnaast kan men stoom en stroom blijven produceren uit schone verbranding van biogas of groene waterstof. Er zijn dan geen schadelijke rookgassen meer. REC wordt EC en kan via de energiehub een grotere rol spelen in de energietransitie.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Biogasfabriek

Tevens in de industriehaven is een biogasfabriek in aanbouw. Deze fabriek gaat uitsluitend plantaardige reststoffen tot biogas, groen gas, verwerken. Dit is op zichzelf een mogelijkheid om groene energie te produceren en daarom van belang voor de energietransitie. Voor het verwarmen van bijvoorbeeld monumentale panden in de binnenstad kan dit een oplossing zijn.

Ook kan deze fabriek ten dienste zijn van de bedrijven en inwoners van de gemeente Harlingen, door aan te sluiten bij een energiehub in de haven en groen gas te leveren aan de (R)EC.

Relatie met de landelijke Nota Ruimte

In de landelijke “Ontwerpnota Ruimte” kiest de rijksoverheid duidelijk voor regionale aanpak van energie en economie, voor slim combineren van functies en voor het voorkomen dat problemen worden doorgeschoven naar andere regio's of naar de toekomst.

Dit betekent dat van gemeenten wordt verwacht dat zij energieopgaven regionaal aanpakken, bestaande bedrijventerreinen en havengebieden beter benutten en regie houden op belangrijke energie-infrastructuur. Energiehubs energiegemeenschappen en lokaal georganiseerde opslag passen goed in deze lijn mits zij worden ingezet als middel om economische ontwikkeling, verduurzaming en netstabiliteit te ondersteunen en niet als doel op zich.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Zoutwinning

Zoutwinning is al enkele decennia een niet onomstreden economische activiteit in onze haven. De REC levert stoom aan de zoutfabriek zodat beide bedrijven aan elkaar verbonden zijn.

Sinds 2020 wint Frisia zout onder de Waddenzee. Al voordat de daadwerkelijke winning van start is gegaan, is er een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen Frisia Zout, de provincie Fryslân, de gemeente Harlingen en de Stichting Behoud Historisch Harlingen (SBHH). Wetterskip Fryslân sloot zich later aan bij dit samenwerkingsverband, dat onder de naam Pilot Harlingen functioneert. In deze samenwerkingsovereenkomst staat de veiligheid van de stad Harlingen en zijn inwoners centraal. De afspraken tussen de betrokken partijen zijn er op gericht aan de bewoners van Harlingen zekerheid te bieden dat er tot in de verre toekomst geen schade als gevolg van de zoutwinning zal ontstaan. Momenteel ligt er een aanvraag tot actualisering van het winningsplan voor. Deze actualisering heeft onder andere betrekking op het verhogen van het productievolume van 32 naar 45,5 miljoen ton zout tot 2052.

De zoutwinning is in het verleden toegestaan. D66 vindt de economische ontwikkeling van Harlingen belangrijk en de zoutwinning levert werkgelegenheid op. We vinden echter ook dat deze economisch ontwikkeling op geen enkele manier ten koste mag gaan van de veiligheid van de inwoners en de unieke kwaliteiten van het Waddengebied. De bodemdaling die gepaard gaat met de zoutwinning vormt een reële bedreiging voor de natuur en voor de historische binnenstad van Harlingen. We zijn blij met het aanvullend meetnet dat is aangelegd om de scheefstand in de stad te monitoren. Ir. N. P. Pellenbarg¹ heeft in het verleden al aangegeven dat Harlingen zich geen bodemdaling kan veroorloven omdat bodemdaling een niet te keren verhoging van het grondwater oplevert met onder andere als gevolg een verzwakking van de ondergrond en daardoor een afname van de draagkracht van de bodem.

Dit kan grote gevolgen hebben voor de hele historische binnenstad omdat die niet onderheid is. Zaak is dus om er voor te zorgen dat de bodemdaling door de zoutwinning Harlingen niet bereikt. Pellenbarg stelt een veiligheidszone van 500 meter voor. Wij staan achter dit advies en vinden dat zodra uit monitoringsgegevens van het meetnet blijkt dat de bodemdaling de kust bij Harlingen op 500 meter is genaderd de zoutwinning gestopt moet worden. Daarnaast moet de zoutwinning ook gestopt worden wanneer uit de monitoring van de natuurwaarden van de Waddenzee blijkt dat de natuur in de Waddenzee onomkeerbare schade ondervindt van de zoutwinning. D66 is tegen het uitbreiding van het productievolume, we willen geen toename in exploitatie van het Waddengebied.

¹ Ir. N.P. Pellenbarg, civiel ingenieur TUD, gepensioneerd hoofdingenieur Rijkswaterstaat. Artikel: 'Veiligheidszone tegen verzakking', Leeuwarden Courant 02/04/2014.

Toelichting bij verkiezingsprogramma

D66 Harlingen Gemeenteraad 2026-2030

Vastgesteld 12 januari 2026

Recreatieplas

Het plan om een recreatieplas aan te leggen in de nabijheid van Harlingen is een initiatief vanuit verenigingen en wordt door D66 Harlingen ondersteund. Aanleg en exploitatie kunnen economische activiteiten laten ontstaan, waarbij gezondheid (sport en bewegen), duurzaamheid (waterberging) een grote rol spelen.

De Kiester Wielen maken Noordwest-Fryslân robuuster, gezonder, fraaier en extra beleefbaar. Aanleg van dit natuurrijke watergebied geeft de hele regio Harlingen-Franeker een boost. Van recreatiezwemmer tot waterbeheerder en van jeugdzeiler tot vogelaar: iedereen blij!

Gebiedsplan Kiester Wielen omvat een forse, groen-blaauwe gebiedsingreep tussen Harlingen en Franeker. Concreet gaat het om een gebied tussen de Oude Rijksweg en het Van Harinxmakanaal. Idee is een ondiepe waterplas van zo'n 60 hectare uit te graven, in een agrarisch gebied van dubbel die grootte. Denk je eens in: dat is vergelijkbaar met de Grote Wielen bij Leeuwarden.

In de eerste plaats levert zo'n plas een welkome, klimaatadaptieve uitbreiding van de Friese boezem op. Door in de plas een aantal vogeleilanden 'uit te sparen', helpen we visdiefjes en sterns een handje. Dat gebeurt ook door grote delen van de randen van de plas in te richten als natuurvriendelijke oevers. Deze plas-drasgebiedjes worden een paradijs voor padden, insecten, water- en oeverplanten en vogels. Maar er is nog veel meer, voor mens én dier.

De uit te graven grond kan een paar kilometer verderop worden hergebruikt om de Friese zeedijk te verhogen. Het gebied rond de plas biedt ruimte voor natuurcompenserende maatregelen voor (bouw)projecten elders. Door bomen en struiken aan te planten ontstaat een gebied waarin het fijn wandelen is. Bovendien is er ruimte om op de grens van water en groen een strand aan te leggen, op het zuiden gericht. In zo'n ondiepe waterberging is het immers goed zwemmen, maar ook kanoën of zeilen.

De plas heeft een rechtstreekse verbinding met het Van Harinxmakanaal, dat ook een recreatieve vaarweg is. Om die reden zijn ook ligplekken van de Marrekrite in het plan opgenomen, net als vissteigers voor hengelaars. Ook aanleg van een trailerhelling kan in het plan worden opgenomen.

Toerisme

Naast de maritieme/nautische sector is recreatie/toerisme als economische factor van belang voor de gemeente Harlingen. Een prettige leefomgeving voor onze inwoners met voldoende recreatiemogelijkheden is niet het enige doel. Toerisme is ook een belangrijke drager voor de Harlinger economie en ons ondernemersklimaat. We willen toerisme en recreatie binnen de gemeente stimuleren, aansluitend bij haar culturele waarden en de uitgangspunten van Merk Fryslân. Geen massatoerisme maar kwaliteitstoerisme.

Met de ontwikkelagenda recreatie en toerisme (2024-2030) wordt de uitvoering citymarketing Harlingen Welkom aan Zee en het citymarketingplan 'De Harlinger Aanpak' 2023-2030 gecontinueerd. Net als Expeditie Harlingen, een totaalconcept met een fysiek Expeditiecentrum op de Nieuwe Willemshaven, een digitaal platform als gids, en beleefbare maritieme verhalen in de stad en havens. Met het bovenstaande in acht nemend leggen wij een aantal accenten en geven we een aanvulling:

- De bruine vloot heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld als een belangrijke toeristische sector. Verduurzaming wordt gestimuleerd, maar de impact van de bruine vloot op de havenstad Harlingen dient meer in het voetlicht te worden geplaatst. In alle plannen moet er meer aandacht komen voor handhaven en mogelijk zelfs uitbreiden van de bruine vloot. Combineren met andere activiteiten in en rond Harlingen biedt ook kansen.
- Inwoners en toeristen kunnen meer betrokken te worden bij de kleinschalige visserij, zoals kokkelvisserij. Ook moet de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van de industriehavens verbeterd worden om hun (en dan met name de jeugd) te verbinden met de havens en visserij. Aantrekkelijk voor toeristen en van belang voor de toekomstige werkgevers.
- Met de Kiester Wielen als speerpunt hebben we een oplossing voor het realiseren van een aantrekkelijke zwemvoorziening en meer watersportmogelijkheden.
- Als onderdeel van citymarketing is in 2025 een marketingcommunicatieadviesplan uitgewerkt om met het merk 'Harlingen Welkom aan Zee' eilandbezoekers van Terschelling en/of Vlieland te stimuleren om een bezoek te brengen aan de binnenstad van Harlingen. We onderschrijven het citaat 'Dit kan leiden tot meer investeringen bij lokale ondernemers, wat leegstand in de binnenstad kan voorkomen en eventueel zelfs voor groei van het aanbod in de binnenstad kan zorgen.' uit het rapport 'Van overtocht naar beleving: ontdek de historie van Harlingen'.

Een haven is een verbindingsplaats tussen zee en land. Deze geografische ligging heeft geleid tot de ontwikkeling van Harlingen, maar kan in de toekomst ook weer meerwaarde krijgen door de oorspronkelijke waterverbindingen te herstellen, met name die ten Noordwesten van Harlingen. Van de Waddenzee naar de vaarten in noordwest Friesland en vice versa. Suppers, kanoërs, bootjes, etc. kunnen dan vanaf de Waddenzee via Harlingen het achterland trekken, maar natuurlijk ook andersom. Nu is Harlingen vanaf het noordwesten niet te bereiken. Herstel de 11-stedenroute naar het noorden.